

13.2.2006

Dnro 1904/4/04

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esitteljä: Oikeusasiamiehensihteeri Pasi Pölönen

AJONEUVON SIIRTOPÄÄTÖKSEN TEKEMINEN

1

KANTELU

Kantelija arvosteli 7.4.2004 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjoituksessa Helsingin kihlakunnan poliisiviranomaisten sekä Helsingin kaupungin pysäköinninvalvontaviranomaisten menettelyä hänen autonsa siirtämistä koskevassa asiassa.

Kantelija kertoi, että hänen hallitsemansa henkilöauto oli hänen tietämättään siirretty hänen vuokraamaltaan autopaikalta. Kantelijan tehtyä autonsa katoamisesta ilmoituksen poliisille ilmeni, että auto oli siirretty pysäköinninvalvontaviranomaisten toimesta kaupungin varastoalueelle, koska autopaikkaa koskeva vuokrasopimus oli irtisanottu.

Kantelija kyseenalaisti kirjoituksessaan pysäköinninvalvontaviranomaisten toimivallan ryhtyä toimenpiteisiin hänen autonsa siirtämiseksi, koska autopaikan vuokrasopimuksen voimassaoloa ei ollut riittävästi selvitetty ennen viranomaistoimenpiteisiin ryhtymistä. Kantelija arvosteli samoin perustein poliisia, joka oli antanut virka-apua kantelijan mielestä laittoman virkatoimen toteuttamiseen.

Kantelijan näkemyksen mukaan poliisin olisi tullut suorittaa auton katoamisesta tehdyn rikosilmoituksen johdosta esitutkinta, jossa olisi selvitetty auton siirtämisen oikeudelliset perusteet.

3

RATKAISU

3.1

Pysäköinninvalvontaviranomaisten menettely

Kantelijan mielestä pysäköinninvalvontaviranomaisilla ei ollut toimivaltaa antaa apua hänen vuokraamansa pysäköintipaikan vuokranantajalle, koska vuokrasopimus oli irtisanottu oikeudettomasti. Kantelijan näkemyksen mukaan vuokrasopimus oli tosiasiallisesti edelleen voimassa.

Kantelija esitti vastineessaan väitteen siitä, että pysäköintiä koskevat määräykset tulee ilmaista selkeästi havaittavalla tavalla, jotta yksityiselle alueelle tapahtunutta pysäköintiä voitaisiin pitää tieliikennelain 28 §:n edellyttämällä tavoin luvattomana ja säännöksen soveltaminen tulisi siten kyseeseen. Kantelijan näkemyksen mukaan kantelunalaisessa asiassa ei näin ollut tapahtunut.

Helsingin kaupungin rakennusviraston pysäköinninvalvontayksiköstä saadusta selvityksestä ilmenee, että kantelijan hallitsema ajoneuvo oli siirretty 12.5.2004 Helsingin kaupungin varastoalueelle, koska se oli ollut luvatta pysäköitynä yksityisellä alueella. Selvityksessä todetaan, että kiinteistöhuoltoyhtiön huoltomies oli 11.5.2004 todennut ajoneuvon virheellisen pysäköinnin ja allekirjoittanut ilmoituslomakkeen luvattomasta pysäköinnistä. Selvityksessä todetaan edelleen, että "pysäköinnintarkastaja ei voi tutkia sitä, onko vuokrasopimus mahdollisesti voimassa, vaan hänen täytyy luottaa kiinteistön omistajan, haltijan tai näiden valtuuttaman edustajan ilmoitukseen".

Pysäköinninvalvontaviranomaiselta saadussa selvityksessä todetaan lisäksi, että pysäköintiin yksityisen kiinteistön kellarissa olevaan lukittuun pysäköintihalliin vaaditaan voimassa oleva pysäköintipaikan vuokrasopimus. Vuokrasopimuksessa määritellään pysäköintiä koskevat ehdot.

Tieliikennelain (267/1981) 28 §:n 2 momentin mukaan pysäköinti yksityiselle alueelle ilman kiinteistön omistajan tai haltijan lupaa on kielletty. Pysäköintiä koskevat määräykset yksityisellä alueella on ilmaistava selvästi havaittavalla tavalla.

Ajoneuvojen siirtämisestä ja romuajoneuvojen hävittämisestä annetun lain (151/1975; jäljempänä romuajoneuvolaki) 2 §:n mukaan ajoneuvo voidaan siirtää muun muassa jos se on pysäköity virheellisesti tai sijoitettu siten, että siitä voi aiheutua vaaraa tai että liikenne tarpeettomasti estyy tai häiriintyy. Ajoneuvo voidaan siis siirtää pelkästään virheellisen pysäköinnin perusteella. Säännöksen tarkoituksena on estää ajoneuvon luvaton ja haitallinen pysäköinti. Ajoneuvon siirtämisen edellytyksenä ei ole se, että virheellinen pysäköinti aiheuttaisi konkreettista haittaa liikenteelle.

Pysäköinninvalvontaviranomaisen toimintaa arvioitaessa kysymys on ensisijaisesti siitä, soveltuuko ajoneuvojen siirtämisestä ja romuajoneuvojen hävittämisestä annettu laki ylipäättään yksityisten pysäköintihallien tiloissa, ja jos soveltuu, onko virheellinen pysäköinti ollut niin riidatonta, että viranomaisen on voinut ryhtyä ajoneuvon poistamiseen.

Romuajoneuvolakia koskevan hallituksen esityksen (HE 56/1974 vp. s. 1 ja 2) mukaan laki koskee tieliikenneasetuksessa (331/1957) tarkoitettuja ajoneuvoja. Lakiehdotuksen tarkoittama ajoneuvon määritelmä oli sama kuin tieliikenneasetuksessa. Lakia sovelletaan lain 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan myös yksityisillä teillä. Tieliikenneasetuksen 1 §:n mukaisesti asetusta sovelletaan kaikkeen liikenteeseen, joka tapahtuu tiellä. Asetuksen mukaista tie-käsitettä käytetään yleisnimityksenä yleiselle liikenteelle tarkoitettulle tai yleisesti liikenteeseen käytetylle yleiselle ja yksityiselle tielle, kadulle, torille,

kujalle, käytävälle, sillalle ja muulle tällaiselle tielle ja alueelle (2 §:n a-kohta).

Todettakoon, että Vaasan hallinto-oikeus on 28.6.2002 antamassaan päätöksessä n:o 02/0343/1 katsonut, että yksityisten omistamia alueita ei ole ajoneuvojen siirtämisestä ja romuajoneuvojen hävittämisestä annetussa laissa erotettu ympäristön käsitteestä, mistä syystä laki soveltui myös yksityistontilla olevaan ajoneuvoon. Korkein hallinto-oikeus kumosi päätöksen 28.2.2003 antamallaan päätöksellä (2003:445) sillä perusteella, että ajoneuvojen siirtämisestä ja romuajoneuvojen hävittämisestä annetun lain 13 §:n 2 momentin valituskielto esti hallinto-oikeutta tutkimasta sinne tehtyä valitusta. Kyse ei siis ole lainvoimaisesta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Ajoneuvojen siirtämisestä ja romuajoneuvojen hävittämisestä annetun lain soveltamisala ei mielestäni käy riidattomasti ilmi lain sanamuodosta tai lakia koskevasta hallituksen esityksestä. Myöskään oikeuskäytännöstä en ole havainnut asiaa koskevaa lainvoimaista kannanottoa. Lain epätasällisuuden johdosta en voi tehdä lain soveltamisalasta täysin varmaa tulkintaa. Ottaen huomioon sen, että romuajoneuvolain 2 §:ssä ajoneuvon siirtämisen edellytyksiä ei ole millään lailla rajattu alueellisesti, olen kuitenkin lähtenyt siitä, että lakia voidaan soveltaa myös yksityisten pysäköintihallien tiloissa.

Tämän jälkeen pohdittavaksi tulee pysäköinninvalvontaviranomaisten menettely. Kun kiinteistön haltijan puolesta on esitetty tieto siitä, että vuokrasopimus ei enää ollut voimassa, pohdittavaksi tulee, saako tällaiseen väitteeseen luottaa ja onko sopimuksen puuttumisesta seuraava pysäköintikielto riittävän kiistaton. Tässä pohdinnassa merkitystä on sillä, miten tieliikennelain 28 §:n 2 momentin ensimmäistä virkettä ("Pysäköinti yksityiselle alueelle ilman kiinteistön omistajan tai haltijan lupaa on kielletty.") on tulkittava suhteessa momentin toiseen virkkeeseen ("Pysäköintiä koskevat määräykset yksityisellä alueella on ilmoitettava selvästi havaittavalla tavalla.").

Tieliikennelain 28 § koskee erityisiä pysäköintikieltoja. Pykälän 1 momentissa on säädetty erityisistä pysäköintikielloista muulla kuin yksityisellä alueella. Pykälän 2 momentti koskee yksityistä aluetta. Pykälän 2 momentin sisältämä kielto on ilmaistu itsenäisessä virkkeessä ilman täydentävää määräystä; esimerkiksi "merkein osoitetulla alueella." Vastaavan kaltainen kielto pysäköimisestä sisältyy esimerkiksi maastoliikennelain (1710/1995) 4 §:n 1 momenttiin, jonka mukaan moottorikäyttöisellä ajoneuvolla ei saa liikkua eikä sitä saa pysäyttää tai pysäköidä maastossa maa-alueella ilman maan omistajan tai haltijan lupaa. Lainkohdassa ei säädetä erityisistä merkeistä. Merkille pantavaa edellä mainituissa lainkohdissa on, että niissä kaikissa on kielletty pysäköinti lainkohdassa tarkemmin määritellyllä alueella ilman, että laissa edellytettäisiin, että kielletty alue olisi erityisesti merkittävä. Se, että tieliikennelain 28 §:n 2 momentissa edellytetään, että pysäköintiä koskevat "määräykset" on selvästi ilmaistava, ei nähdäkseni tarkoita pysäköintikiellon erikseen merkitsemistä.

Viitaten muun muassa edellä todettuun pidän ilmeisenä, että pysäköinti yksityiselle alueelle ilman kiinteistön omistajan tai haltijan lupaa on erityisesti tällaisissa autotallissa vuokrattavissa olevilla autopaikoilla kielletty riippumatta siitä, onko kieltoa erikseen merkitty tai ei. Käsitäkseni mukaan tämä tulkinta on

sopusoinnussa myös kiinteistönomistajalle tai kiinteistönhaltijalle pääsääntöisesti kuuluvan yksinomaisen suojatun käyttövapauden sekä rikoslain 28 luvun 11 §:ssä säädetyn hallinnan loukkauksen kriminalisoinnin kanssa. Tässä tapauksessa on erityisesti huomattava, että kysymys oli rakennuksen kellaritilassa tapahtuvasta pysäköimisestä eli paikasta, jonne ulkopuolisella ei lähtökohtaisesti ole oikeutta mennä. Oikeuden pysäköidä autohallissa tulee perustua siviilioikeudelliseen sopimukseen kuten asunto-osakeyhtiön osakkeiden omistamiseen.

Edellä olevan perusteella ei mielestäni ole perusteltua epäilyä siitä, että pysäköinti hallissa edellytti kiinteistönhaltijan lupaa. Luvan edellytyksenä on ollut voimassa oleva sopimus hallissa pysäköinnistä. Tässä tapauksessa kiinteistönhaltija on ilmoittanut pysäköinninvalvontaan, että sopimusta ei enää ollut, ja sen perusteella pyytänyt ajoneuvon poistamista. Sen vuoksi on pohdittava, voiko pysäköinninvalvonta ryhtyä toimenpiteisiin tällaisen ilmoituksen perusteella.

Olen pyytänyt asian yhteydessä sisäasiainministeriöltä lausuntoa siitä, onko pysäköinninvalvontaviranomainen velvollinen tutkimaan vuokrasopimuksen voimassaoloa koskevan asian ja siihen mahdollisesti sisältyvän kiistan, vai voiko pysäköinninvalvontaviranomainen antamansa selvityksen mukaisesti luottaa pelkästään kiinteistönhaltijan tekemään ilmoitukseen vuokrasopimuksen voimassaolon päätymisestä.

Sisäasiainministeriön poliisiosasto on antamassaan lausunnossa todennut käsityksensä, että pysäköinninvalvojan tulisi ottaa huomioon myös pysäköintipaikan hallinnan perustetta koskeva mahdollinen riitaisuus eikä tehdä ratkaisua pelkästään ajoneuvojen siirtämisestä ja romuautojen hävittämisestä annetun lain 2 §:n nojalla. Helsingin kaupungin rakennusviraston pysäköinninvalvontayksikön näkemys on yksiselitteisempi siten, että selvityksenantajan mukaan pysäköinnintarkastaja ei voi tutkia vuokrasopimuksen voimassaoloa, vaan tältä osin pysäköinnintarkastajan on luotettava kiinteistön omistajan, haltijan tai näiden valtuuttaman edustajan ilmoitukseen.

Nähdäkseni silloin kun kysymys on sellaisen ajoneuvon luvattomasta pysäköinnistä, jota koskevaa sopimusta pysäköinnistä ei ole koskaan tehtykään, voidaan lähteä siitä, että kiinteistönhaltijan ilmoitus on riittävä selvitys sopimuksen puuttumisesta. Sopimuksen puuttumisen osoittaminen asiakirjoin on luonnollisesti vain harvoin mahdollista. Sopimustilan selvittäminen edellyttäisi toisen osapuolen kuulemista. Tilanne on toinen, jos kysymys on sopimuksen irtisanomisesta. Tällaisessa tilanteessa on olemassa sopimusasiakirja ja pitäisi myös olla saatavissa selvitystä siitä, että sopimus ei enää ole voimassa, esimerkiksi irtisanomisilmoitus.

Oleellinen kysymys on kuitenkin se, onko pysäköinninvalvontaviranomainen velvollinen tutkimaan sopimuksen voimassaoloa koskevan asian ja siihen mahdollisesti sisältyvän kiistan, niin kuin kantelijan vastineessa katsotaan.

Mielestäni on selvää, että pysäköinninvalvontaviranomaiselta ei voida edellyttää oikeuskäsittelyn omaista asian tutkimista. Tämä ei kuitenkaan

ratkaise sitä, pitäisikö viranomaisen riitaisessa tapauksessa sitten edellyttää tuomioistuimen ratkaisua asiassa. Erityislainsäädännössä ei oteta kantaa siihen, kuinka kiistaton virheellisen pysäköinnin tulee olla ennen kuin viranomainen voi ryhtyä pyydettyyn siirtoon. Hallintolain 31 § sen sijaan yleislakina edellyttää, että viranomaisen on ennen asian ratkaisua (tai toimenpiteeseen ryhtymistä) huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Jos hyväksyttäisiin Helsingin kaupungin rakennusviraston näkemys siitä, että pysäköinninvalvoja ei voisi tutkia vuokrasopimuksen voimassaoloon liittyviä kysymyksiä, tämä tarkoittaisi nähdäkseni käsillä olevan kaltaisissa tilanteissa sitä, että kiinteistönomistajan pelkkä ilmoitus oikeudettomasta pysäköinnistä periaatteessa aina riittäisi auton poistamiseen pysäköinninvalvontaviranomaisten toimesta. Kun otetaan huomioon romuajoneuvolain 13 §:n 2 momentissa oleva valituskielto, muodostuisi siirretyn ajoneuvon omistajan oikeusasema tällaisissa olosuhteissa varsin vaikeaksi. Valituskiellon johdosta asiantilasta muodostuu kestämaton, jos ainoa ajoneuvon siirtämistä koskevaa asiaa käsittelemään toimivaltainen viranomainen ei suorita kunnollista tutkintaa.

Näkemykseni mukaan pysäköinninvalvontaviranomainen ei ole kyseessä olevassa tapauksessa selvittänyt hallintolain 31 §:n edellyttämin tavoin, oliko asiassa olemassa riittävät ja riidattomat edellytykset siirtää kantelijan autoa. Asian selvittäminen olisi mielestäni edellyttänyt kantelijan kuulemista tai vähintäänkin vuokrasopimusta koskeviin asiakirjoihin perehtymistä ennen toimenpiteeseen ryhtymistä – varsinkin kun saaduista selvityksistä käy ilmi, että kantelija oli jo aikaisemmin saanut asiassa pysäköintivirhemaksun sekä siirtokehotuksen, mutta oli siitä huolimatta jatkanut autonsa pysäköintiä hallissa. Nämä viranomaisen aiemmin asiassa tekemät toimenpiteet sekä kantelijan niistä huolimatta jatkama autonsa pysäköinti yksityiseen halliin ovat mielestäni ilmentäneet asian riidanalaisuutta ja epäselvyyttä, mikä olisi tullut ottaa huomioon ennen kantelijan ajoneuvon siirtoon ryhtymistä.

Käsillä oleva tapaus herättää yleisemmälläkin tasolla kysymyksen sovellettavan lainsäädännön asianmukaisuudesta. Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.

Valituskiellon osalta ajoneuvojen siirtämisestä ja romuajoneuvojen hävittämisestä annetun lain esityöt ovat niukasti perusteltuja. HE:n 56/1974 vp. s. 4 mukaan muusta kuin siirtokustannusten korvausta koskevasta hallintopäätöksestä (eli lain 12 §:n mukaisesta päätöksestä) ei saisi valittaa, mutta ylimääräinen muutoksenhaku olisi näissäkin tapauksissa sallittu. Laki- ja talousvaliokunta suhtautui hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (1/1974) valituskieltoon jossain määrin epäilevämmiin. Lausunnossa valiokunta esitti lakiesityksen 7 §:n (ilmoittaminen ajoneuvon siirtämisestä) ja 13 §:n (valituskielto) osalta harkittavaksi, "olisiko ajoneuvon omistajan oikeusturvan

takaamiseksi ajoneuvon siirtämisestä aina – myös lähisiirroissa – kirjallisesti ilmoitettava ja olisiko romuajoneuvoksi toteamis päätöksessä oltava valitusoikeus. Valiokunnan käsityksen mukaan romuautoksi toteamisessa ei yleensä tulisi olemaan epäselvyyttä, mutta tiettyjä rajatapauksia varten valitusoikeus saattaisi olla paikallaan. On myös huomattava, että laki koskee muitakin kuin romuajoneuvoja. Kirjallinen ilmoitus ja valitusoikeus eivät vaikuttaisi ratkaisevasti siirtämismenettelyn joustavaan toteuttamiseen sinänsä." Lakiesitystä ei kuitenkaan tämän johdosta muutettu esitetyissä suhteissa.

Romuajoneuvolain 13 §:n valituskieltoa on oikeuskäytännössä tulkittu sanamuodon mukaisesti siten, että valituksen hallinto-oikeudelle voi tehdä ainoastaan siirtokustannusten korvausta koskevasta hallintopäätöksestä. Korkein hallinto-oikeus katsoi edellä mainitussa ratkaisussaan 2003:445, että romuajoneuvon poistamisvaatimuksen käsittelyjärjestys tarkoittaa julkisoikeudellisesta oikeussuhteesta aiheutuvaa velvollisuutta, mistä syystä muilta osin asianosaisten valituskirjoitukset tulee tutkia hallintolainkäyttölain 69 §:n 2 momentissa tarkoitettuna hallintoriita-asiana.

Hallintolainkäyttölain 69 §:n 1 momentin mukaan julkisoikeudellista maksuvelvollisuutta tai muuta julkisoikeudellisesta oikeussuhteesta aiheutuvaa velvollisuutta tai oikeutta koskevan riidan samoin kuin hallintosopimusta koskevan riidan, johon haetaan viranomaisen ratkaisua muuten kuin muutoksenhakuteitse (hallintoriita-asia), käsittelee hallinto-oikeus. Säännöksen 2 momentin mukaan hakemus, jolla hallintoriita pannaan vireille, on toimitettava hallinto-oikeudelle. Hakemuskirjelmässä on mainittava toimenpide, jota vaaditaan, sekä vaatimuksen perusteet.

Hallintoriita-asiassa kyse ei ole muutoksenhausta päätökseen, vaan julkisoikeudellisesta oikeussuhteesta aiheutuvasta muusta riidasta. Hallintoriitamenettelyssä voidaan esimerkiksi esittää suoritusvaatimuksia tai positiivisia tai negatiivisia vahvistusvaatimuksia (ks. Tarukannel, Veijo – Jukarainen, Heikki: Oikeudenkäynti hallintotuomioistuimessa, 3. painos (2000) s. 345).

Hallintoriita-asia voi nähdäkseni olla toimiva oikeussuojakeino korkeimman hallinto-oikeuden edellä mainitussa ratkaisussa käsitellyssä tilanteessa, jossa kyse oli ajoneuvon siirtoa tuloksettomasti hakeneen tahon vireille panemasta asiasta. Sen sijaan romuajoneuvolain 13 §:n 2 momentin sanamuodosta (ja korkeimman hallinto-oikeuden mainitusta ratkaisusta) seuraa, että itse siirtopäätöksestä ei ole sellaista valitusoikeutta, joka voisi tehokkaasti esimerkiksi estää hyväksytyin siirron täytäntöönpanon.

Hyvin perustein voidaan kuitenkin katsoa, että ajoneuvon siirtämistä koskevassa päätöksenteossa on kyse perustuslain (731/1999) 21 §:n 1 momentissa tarkoitettusta "asiasta", tai jopa "oikeudesta tai velvollisuudesta päättämisestä". Pidän ajoneuvojen siirtämisestä ja romuajoneuvojen hävittämisestä annetun lain 13 §:n 2 momentissa olevaa valituskieltoa – joka on säädetty huomattavasti ennen voimassa olevan perustuslain 21 §:n voimaan tuloa – ongelmallisena perustuslain 21 §:n 1 momentin valossa (ks. valituskieltojen ongelmallisuudesta myös HE 309/1993 vp. s. 3–4). Saatan

tämän näkemykseni valtioneuvoston tietoon mahdollisten lainsäädäntötoimenpiteiden tarpeellisuuden arviointia varten.

3.2

Poliisin menettely

3.2.1

Poliisin antaman virka-avun perusteet

Poliisilta saadun selvityksen mukaan poliisin toiminta on perustunut sille pysäköinninvalvontaviranomaisilta esitettyyn virka-apupyyntöön. Virka-apua antaneessa poliisipartiossa ollut ylikonstaapeli A on kantelun johdosta antamassaan selvityksessä kertonut, että virka-apupyyntö käsitti pysäköinninvalvojen työskentelyn turvaamisen kantelijan hallitsemaa henkilöautoa koskevan siirtopäätöksen toimeenpanemiseksi. Ylikonstaapeli A:n selvityksestä ilmenee myös, että virka-avun perusteena on ollut pysäköinninvalvojen tiedossa entuudestaan ollut kantelijan aggressiivinen käyttäytyminen.

Poliisilain 40 §:n mukaan poliisin on annettava pyynnöstä muulle viranomaiselle virka-apua, jos niin erikseen säädetään. Poliisin on annettava virka-apua myös muulle viranomaiselle laissa säädetyn valvontavelvollisuuden toteuttamiseksi. Virka-avun antamisen edellytyksenä on pykälän 2 momentin mukaan lisäksi, että virka-apua pyytävää viranomaista estetään suorittamasta virkatehtäviään.

Poliisilakia koskevan hallituksen esityksen (HE 57/1994 vp.) mukaan virka-apua voitaisiin antaa jo muun viranomaisen tai yksityisen ryhtyessä virka-avun soveltamisalaan kuuluvaan toimenpiteeseen, mikäli on etukäteen arvostellen perusteltua syytä olettaa, että toimenpiteen suorittaminen yrittäisiin muutoin estää. Tässä tapauksessa virka-avun antamista on myös voitu perustella poliisilain 1 §:n nojalla, jonka mukaan poliisin tehtäviin kuuluu muun muassa yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisvelvoite; poliisi on läsnäolollaan pyrkinyt pysäköinninvalvontaviranomaisten koskemattomuuden turvaamiseen. Se, että poliisi ei ole joutunut tehtävänsä yhteydessä turvautumaan sille kuuluviin toimivaltuuksiin kuten esimerkiksi voimakeinojen käyttöön, ei sinänsä merkitse sitä, ettei kysymys voinut olla poliisilain 40 §:ssä tarkoitetusta virka-avusta. Poliisilakia koskeneessa hallituksen esityksessä todettiin virka-avun antamisesta nimenomaan, että käytännössä poliisin läsnäolo riittää usein siihen, että toimenpidettä vastustava luopuu vastarinnasta tietäessään vastustuksen johtavan todennäköisesti voimakeinojen käyttöön.

Edellä todetun perusteella rajanveto poliisilain 40 §:ssä tarkoitetun virka-avun ja poliisille kuuluvan yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitotehtävän osalta voi nähdäkseni joissakin tapauksissa olla tulkinnanvarainen. Tässä tapauksessa kyse oli kuitenkin käsitykseni mukaan selkeästi toiselle viranomaiselle annetusta virka-avusta. Tämä perustuu erityisesti siihen, että asiassa annettujen selvitysten mukaan poliisimiehet menivät yhdessä pysäköinninvalvontaviranomaisten kanssa yksityiseen pysäköintihalliin tarkoituksenaan turvata nimenomaan kantelijan hallitseman ajoneuvon

häiriötön siirtäminen.

Asiassa ei saadun selvityksen perusteella ole ilmennyt aihetta epäillä, että poliisi olisi menetellyt virka-avun antamisessa jollakin tavoin lainvastaisesti tai ylittänyt harkintavaltansa virka-avun antamisen suhteen.

3.2.2

Poliisin menettely esitutkinnassa

Kantelija kertoi tehneensä autonsa autohallista "katoamisen" johdosta poliisille tutkintapyynnön. Samassa yhteydessä kantelija ilmoitti tietävänsä, että auto oli siirretty Tattarisuolla sijaitsevalle Helsingin kaupungin varastoalueelle. Asia kirjattiin 14.5.2004 Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksella (rikosnimikkeen ollessa moottorikulkuneuvon käyttövarkaus).

Asian tutkinnanjohtajana toimineen ylikonstaapeli B:n ja tutkijana toimineen vanhemman konstaapelin antamasta selvityksestä ilmenee, että poliisi on suorittanut asiassa alustavia toimenpiteitä sen selvittämiseksi, onko asiassa ollut syytä epäillä rikosta.

Saadun selvityksen mukaan vanhempi konstaapeli oli tiedustellut asiaa kantelijan autopaikan kiinteistöhuoltoyhtiöstä, josta saadun tiedon mukaan "kantelijan autopaikka on irtisanottu normaalia menettelyä noudattaen ja kantelija on saanut tiedon irtisanomisesta". Tähän selvitykseen perustuen poliisi on katsonut, ettei asiassa ollut syytä epäillä rikosta ja päättänyt asian tutkinnan. Ylikonstaapeli B:n allekirjoittamassa esitutkinnan päätöksessä todetaan, että kantelijan ajoneuvo on ollut virheellisesti pysäköity ja se on siirtokehotuksen noudattamatta jättämisen jälkeen "varastosiirretty HKR:n toimesta". Päätöksestä ei käy ilmi, minkä lainkohdan nojalla poliisi on päättänyt asian esitutkinnan.

Helsingin kihlakunnan apulaispoliisipäällikön antaman lausunnon mukaan esitutkinnan lopettamispäätös on rikoslain 28 luvun 9a §:n mukaisen moottorikulkuneuvon käyttövarkauden osalta oikea. Lausunnon mukaan asiaa olisi tullut kuitenkin arvioida myös rikoslain 28 luvun 11 §:n mukaisen hallinnan loukkauksen tunnusmerkistön täyttymisen kannalta. Näin ei ollut tehty. Apulaispoliisipäällikön näkemyksen mukaan ei ollut olemassa esitutkintalain 43 §:n edellyttämää riittävää selvyyttä siitä, ettei rikosta ollut tehty, vaan asiaan olisi ollut hankittavissa tehtyjä selvitystoimenpiteitä täydentävää asiakirja-aineistoa taikka muuta näyttöä. Lausunnossa todetaan, että Helsingin kihlakunnan poliisilaitos on kehottanut keskustan poliisipiiriä jatkamaan kantelijan rikosilmoituksen tutkintaa sekä myös kiinnittänyt tutkinnanjohtajana toimineen ylikonstaapeli B:n huomiota vastaisen varalle tutkinnan lopettamista koskevien päätösten perustelemiseen.

Totean ensinnäkin esitutkinnan päättämisen perusteesta seuraavan.

Esitutkintalain 2 §:n mukaan poliisin tai muun esitutkintaviranomaisen on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että rikos on tehty.

Esitutkintalain 43 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan esitutkinta lopetetaan kuitenkin saattamatta asiaa syyttäjän harkittavaksi, jos tutkinnassa on käynyt selville, ettei rikosta ole tehty taikka ettei asiassa voida nostaa ketään vastaan syytettä tai esittää muuta rikokseen perustuvaa julkisoikeudellista vaadetta.

Laillisuusvalvonnan yhteydessä on yleisesti ilmennyt, että esitutkinnan päättämistä koskevissa asioissa on toisinaan varsin tulkinnanvaraista, milloin jossain yksittäisessä tapauksessa on kysymyksessä esitutkinnan toimittamatta jättäminen, lopettaminen tai keskeyttäminen, milloin taas esitutkinnan päättäminen, ja mihin lainkohtaan viitaten ratkaisu tulisi tehdä. Mielestäni tämän johdosta esitutkintapäätösten perusteluissa olisi parempi käyttää laissa käytettyjä ilmaisuja sekä ilmaista, mihin lainkohtaan päätös perustuu. Jos päätöksen ajatuksena on esimerkiksi se, että asiassa ei ole syytä epäillä rikosta tehdyn (eli että esitutkintalain 2 §:n 1 momentin mukainen esitutkinnan edellytys ei täyty), tulisi tämän tulla ilmi päätöksestä. Laista ilmenevien ilmaisujen käyttäminen vähentää tulkinnanvaraisuutta sen suhteen, millä perusteilla päätös on tehty.

Sitä, kuinka perusteellinen esitutkinnan pitää olla esitutkintalain 43 §:n mukaista "ei rikosta" -päätöstä varten, on kuvattu muun muassa seuraavasti: "Edellytyksenä mainitun päätöksen tekemiselle on, että asiaa on selvitetty esitutkinnassa niin pitkälle kuin mahdollista ja ettei selvittelyssä ole todettu rikosta." (Helminen – Lehtola – Virolainen: Esitutkinta ja pakkokeinot, 2005 s. 426). Esitutkintalain 43 §:n muutosta koskeneessa hallituksen esityksessä käsiteltiin muun muassa esitutkinnan päättämistä rikoksen syyteoikeuden vanhentumisten vuoksi. Esitutkinnan laajuutta kuvataan muun muassa seuraavasti: "Esitutkinta on näissäkin tapauksissa toimitettava siinä laajuudessa, että esitutkinnan lopettamisen edellytyksistä saadaan riittävä selvitys." (HE 52/2002 vp. s. 49).

Katson tältä osin, ettei esitutkinnan päättämisen perusteluja koskeva asia anna minulle aihetta muihin toimenpiteisiin kuin että yhdyn siihen, mitä Helsingin poliisilaitoksen johto on esitutkinnan päättämisen perusteluiden merkityksestä esittänyt.

Totean myös kantelijan asiassa suoritetun esitutkinnan kattavuuden osalta seuraavan.

Poliisin menettelyä esitutkinnan toimittamisessa arvioitaessa on otettava kantaa siihen, selvittikö poliisi asiaa riittävästi esitutkintalain 5 §:ssä säädettyjen esitutkinnan tavoitteiden näkökulmasta.

Helsingin kihlakunnan apulaispoliisipäällikön antamassa lausunnossa katsotaan, että poliisi voi lopettaa tutkinnan esitutkintalain 43 §:n mukaisella perusteella vain selvissä tapauksissa. Tapauksessa keskeinen kysymys tässä suhteessa on lausunnonantajan mukaan se, voidaanko puhelimitse saatu suullinen huoltoyhtiön ilmoitus vuokrasopimuksen irtisanomisesta katsoa riittäväksi selvitykseksi siitä, että ajoneuvon siirtäminen ei ole rikoslain 28 luvun 11 §:n edellyttämällä tavalla luvatonta. Esitutkintalain 43 §:ssä käytetty sanamuoto edellyttää selvyyttä, joka tarkoittaa varsin korkeaa todennäköisyyttä siitä, ettei rikosta ole tehty. Helsingin kihlakunnan

poliisilaitoksen arvion mukaan käsillä olevassa tapauksessa olisi ilmeisesti ollut saatavissa alustavia selvityksiä ja tiedusteluja täydentävää asiakirja-aineistoa taikka muuta näyttöä. Tehtyjen tiedusteluiden perusteella ei voida vielä pitää selvitettyinä, että rikosta ei ole tehty.

Asian tutkintaa on mainitulla Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen päätöksellä jatkettu. Tähän nähden katson riittäväksi toimenpiteeksi omalta puoleltani sen, että yhdyn Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen lausunnossa esitettyyn.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.1 esittämäni käsityksen hallintolain 31 §:n mukaisten selvitystoimien suorittamisesta Helsingin kaupungin rakennusviraston pysäköinninvalvontayksikön tietoon.

Saatan edellä kohdassa 3.2.2 esittämäni käsitykset esitutinnan päättämisen perusteluista ja suoritettun esitutinnan kattavuudesta Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen ylikonstaapeli B:n tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Saatan edellä kohdassa 3.1 esittämäni näkemykset ajoneuvojen siirtämisestä ja romuajoneuvojen hävittämisestä annetun lain soveltamisalan epätäsmällisyydestä ja lain 13 §:n 2 momentin valituskiellon ongelmallisuudesta valtioneuvoston tietoon mahdollisia toimenpiteitä varten. Pyydän valtioneuvostoa ilmoittamaan minulle 31.5.2006 mennessä, mihin toimenpiteisiin asia on antanut aiheen.